GID TEKNIK TABLISMAN PEPINYE KAKAWO

USAID | AYITI
ÈD PÈP AMERIKEN

AVANSE
APPUI À LA VALORISATION DU POTENTIEL AGRICOLE NORD
POUR LA SÉCURITÉ ECONOMIQUE ET ENVIRONNEMENTALE

DE TI MO

Pou rive tabli yon jaden kakawo ki dwe byen donnen nou dwe plante bon kalite plantil kakawo. Nou dwe pwodwi plantil yo ak semans ki soti nan pye kakawo ki byen donnen e ki bay bon kalite kakawo. Ti liv sa pote konsèy sou fason pou teknisyen ak plantè fè bon plantil kakawo nan pepinyè ki la pou yon ti bout tan.

I. Kalite teren pou fè pepinyè kakawo dwe genyen

- Pre dlo ki pap chèch. Dlo-a fèt pou'l bon kalite. Li pa dwe gen kim savon, li pa dwe sale, li pa dwe gen jèm maladi ki ka menm touye ti plant yo.;
- Tèren an pa dwe kote ki konn inonde. Li pa dwe tou kenbe dlo;
- Tèren an pa gen twòp lombray. (Foto 1)
- Tèren an pa gen kakawo ki malad . Menm pye bwa yo ka vin yon sous maladi pou ti plant yo;
- Tèren an plat. Li pa gen gwo pant;
- Tèren an pa resevwa twòp van;
- Tèren an pre jaden kote ti plantil yo pra'l plante;
- Moun dwe ka ale sou tèren an fasil;
- Tèren gen sekirite pou bèt pa kraze pepinyè a ak pou plantil yo pa pèdi;
- Tèren an pre kay yon responsab pepinyè-a pou ka voye je tou tan;
- Pepinyè a dwe ka resevwa solèy preske tout jounen.

Foto 1. Pepinyè ki fèt anba twòp lonbray

Foto 2. Pwoblèm nan pepinyè ki fèt nan tè ki kenbe twòp dlo

II. Tonèl pou bay lonbray

a) Pye tonèl yo ka konstwi ak banbou osnon ak lòt ti pye bwa., men si se bwa li pi bon pou sèvi ak banbou pou evite debwazman;

b) Tonèl la ka kouvri ak fèy kokoye, fèy palmis oubyen ak prela ki fèt pou sa; (foto 3)

c) Li pi bon si longè tonèl (oubyen longè pepinyè a) ale nan sans solèy leve ak kouche;

d) Tonèl la dwe yon ti kras pi wo pase yon moun (1mèt 80 a 2 mèt). Li pa dwe twò ba pou moun ka sikile anba'l san traka. Li pa dwe twò wo pou evite ke gwo goutyè pa tonbe ak twòp fòs nan sachè yo ak sou ti plantil yo;

e) Poto tonèl yo dwe plase nan distans 3 mèt youn ak lòt. Yo dwe gen 50 santimèt nan tè pou yo ka byen solid. Lè se bon poto fè, distans youn ak lòt ka rive 4 mèt.

Foto 3. Tonèl bwa kap kouvri ak pay kokoye

III. Melanj pou ranpli sachè

a) Kalite melanj la

Kakawo yo dwe simen nan yon bon melanj pou ti rasin yo byen devlope ak pou ti plant yo byen grandi. Yon bon melanj fèt pou :

- Pa kenbe dlo lontan apre lapli fin tonbe oubyen apre li fin wouze ;
- Pa sab sèlman ki pap kenbe dlo ak manje ki pou nouri ti plant yo ;
- Pa twò lou. Melanj yo pa dwe di nan sachè lè yo sèch ;
- Pa gen wòch ak moso bwa; (foto 4)
- Pa pote jèm maladi ak ensèk kap atake ti plant yo

Foto 4. Materyo pou fè melanj kap pase nan tami pou retire wòch, moso bwa ak lòt bagay

b) Materyo ki nan melanj la ak fason pou melanj la fèt (foto 5)

Melanj yo dwe gen:

- bon fimye oubyen konpòs,
- bon tè rich;
- sab pou si tè-a twò lou
- Sann dife ki ka pote manje pou plantil yo ak konbat maladi.

Foto 5. Pil materyo (Tè, Fimye, sann ak sab) fè melanj pou ranpli sachè

Sonje :

- Nou dwe entèlijan nan fè melanj ak fimye tou.
- Yon egzanp melanj se yon pòsyon sab, yon pòsyon konpòs ak 2 pòsyon bon tè.
- Tè, konpòs kap fè melanj yo dwe pase nan tami pou retire tout sa ki pa bon, tankou wòch, moso bwa, pay, elatriye.

.

Pa bliye: Si melanj la pa bon, li pap ka chanje apre ti plantil yo kòmanse grandi. Se pousa, nou dwe veye pou melanj la pa twò lou oswa kole. Li pa dwe tou se sab sèlman.

Foto 6. Pil materyo (Tè, Fimye, sann ak sab) fè melanj pou ranpli sachè

IV. Ranplisaj sachè

Men sa nou dwe rèspeke lè nap ranpli sachè yo :

1. Sachè yo dwe ranpli kèk jou avan kakawo simen;
2. Sachè yo dwe byen ranpli pou pa gen espas ki rete vid nan yo. Fè yon ti frape yo anba lè ya ranpli pou yo ka byen ranpli;
3. Yon demi pous nan tèt sachè yo ap rete vid pou awozaj la ka byen fèt (foto 7).Yo pa dwe twò ranpli menm jan ak foto 8 la;
4. Apre sachè yo fin ranpli yo dwe byen wouze avan kakawo simen;
5. Si melanj ki nan sachè yo bese apre wouzaj, retounen rampli yo ankò (foto 9,10);
6. Sachè a dwe gen twou nan kò li ak anba li pou dlo ki twòp yo ale.

Foto 7. Sachè ki byen ranpli

Foto8. Sachè ki twò ranpli

Foto 9. Sachè mal ranpli

Foto 10. Bouch sachè ki te manke ranpli ki vin bouche

Pa bliye.: Gen sachè ki konn vini san twou oubyen twou yo plase move kote. Si nou gen sachè sa yo, nou dwe refè twou bon kote ladan yo.

Kabann (oswa Platbann) pou mete sachè yo chita

Kabann pou mete sachè yo dwe:

- Byen pwòp;
- Byen nivle. Pa dwe gen bafon ki ka kenbe dlo ak anpeche sachè yo byen chita;
- Kabann yo oswa ranje sachè yo pa bezwen twò long pou ale vini ka fèt pi byen nan pepinyè a;
- Lajè yon (1) kabann ap depann de kantite ranje sachè kap sou li. Lajè a pa dwe janm twò gran pou yon moun ka travay nan mitan platbann nan san li pa bezwen monte sou li;
- Distans ki separe 2 platbann e ki tou sèvi chemen nan pepinyè a dwe ase gran pou yon moun ka pase ak 2 bokit nan men li oubyen pou fè travay nan pepinyè-a tankou sakle ak chita pou grefe ti pye kakawo san pwoblèm.(foto11) Distans la ka 50 pou rive 60 santimèt.

Foto 11. Pwodiktè kap enstale sachè pou fè pepinyè

V. Kolekte semans

a) Pran kabòs yo nan bon pye kakawo

Kabòs pou fè semans yo dwe soti nan manman pye kakawo yo. Manman pye kakawo yo se pye kakawo ki gen bèl fòm yo, ki pa malad, ki donnen anpil ak bay bon kalite kakawo.

b) Kabòs kakawo kap sèvi pou semans(foto 12)

Nou dwe chwazi nan manman pye yo, Kabòs :

- Ki byen mi. Men ki pa twò mi;
- ki pa gen tras maladi;
- Ki dwe gen bèl fòm.

Foto 12. Kabòs kakawo mi pou fè semans

c) Grenn ki pou chwazi pou semans

Kabòs ki pra'l bay semans yo pa dwe pase plis ke 3 jou atè avan yo kase pou pran grenn yo

Lè kabòs yo fin kase nap pran grenn ki gen kalite sa yo pou fè semans :

- Grenn ki nan mitan Kabòs yo. Pa pran grenn ki nan pwent yo. (foto 13)
- Grenn ki anfòm, ki pa jèmen, ki pa malad.

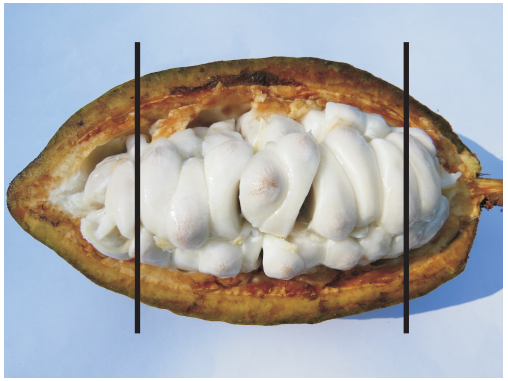

Foto 13. Gren kakawo nan pwen kabos yo pa bon pou fè semans

VI. Preparasyon ak simen semans

Semans kakawo yo dwe simen menm jou yo soti nan kabòs pou yo ka byen leve.

Avan yo simen, semans yo dwe lave pou retire chè blanch (pilp) ki kouvri yo a.

Pou pilp yo ka soti:

- Lave semans nan dlo. Fwote yo ak moso sak pit, sab, rip bwa,… pou dekole pilp la (foto 14, 15)
- Fin lave yo. (foto 16)

Foto 14. Semans kap fwotè nan sab pou retire chè blanch avan yal simen yo

Foto 15. semans kap lave pou retire chè blanch avan yo simen

Foto 16. Semans kakawo ki fin lave ki bon pou simen

VII. Simen

Semans yo ap simen nan sachè ki byen ranpli e ki byen wouze. Semans yo ka simen 2 fason na sachè. Yo ka simen touswit lè yo soti nan kabòs yo oubyen yo ka fe yo jèmen yo simen.

a) Fè semans yo jèmen epi simen yo

Operasyon sa a bon anpil. Li pèmèt nou chwazi bon semans ki deja jèmen. Lap pèmèt ti plantil yo derape ak kontinye grandi ansanm. sans sa ki premye jèmen pa gentan grandi plis pase lòt yo e anpeche yo grandi. Fason pou nou fè semans yo jèmen:

Pou fè semans yo jèmen:

- Mete yo kote ki gen sekirite sou yon sak, nan fèy banann oswa nan yon jèmwa. Evite anpile youn sou lòt; (foto 17)
- Melanje semans yo ak rip bwa oswa sab si li posib;
- Wouze yo pou yo pa sèch;
- 3 a 5 jou apre, semans yo ap jèmen. Simen sa ki jèmen yo;
- Kouvri yo pou yo ka toujou rete fre ak pou van pa vante yo.

Pa bliye:

- Simen semans yo vit apre yo fin jèmen pou ti rasin yo pa domaje ak pou maladi pa gentan atake yo;
- Nou ka toujou trete semans yo ak yon fonjisid ki rekòmande pou pwoteje yo lè yo parèt.

Desen 17. Semans kakwo fin jèmen nan jèmwa ki pra'l semen

b) Fason pou simen semans ki jèmen yo

1. Si semans yo deja jèmen:

- Simen yo kanpe nan sachè. Pwent ki gen jèm nan anba.(foto 18) Se jèm sa-a ki premye rasin plantil la
- Veye pou ti jèm yo pa gen okenn domaj lè yap simen. Yo pa dwe kòmanse vin nwa
- Semans sa yo pa bezwen fin kouvri nèt anba tè. Pwent tèt yo mèt rete san kouvri. (foto 19)

Foto 18. Kakawo ki jèmen kap simen kanpe ak jèm na tè

Foto 19. Kakawo jèmen simen san yo pa kouvri tout kò yo anba tè.

2. Si se semans ki poko jèmen:

- mete yo kouche pou evite yo pa simen tèt anba;(foto 20)
- Kouvri yo nèt. Pa mete yo twò fon nan sachè yo.

Foto 20. Kakawo ki jèmen kap simen kanpe ak jèm na tè

VIII. Wouze

Wouze pepinyè apre kakawo yo fin simen.(foto 22) Wouze sitou nan maten pou evite twòp imidite rete nan pepinyè pandan lannwit. Twòp imidite ka lakòz maladi devlope. Wouze pepinyè a chak maten nan premye mwa a si lapli pa tonbe. (foto 21)

Prekosyon nan wouze :

1 – si wouze ap fèt avèk awozwa. kòmanse wouze deyò ti plantil yo;

2- pa leve awozwa twò wo;

4 – tè nan sachè yo dwe byen mouye.Men dlo pa dwe rete dòmi nan sachè yo apre awozaj

5- apre yon premye wouze, tann tè a fin bwè dlo a pou rewouze;

6 – Pa wouze avèk move dlo tankou sa ki sale, dlo savon, dlo ki pa pwòp, dlo ki ka bay maladi.

Foto 21 Yap wouze pepeinyè ki gen plantil kap grandi nan pepinyè

Foto 22. Yap wouze sachè yo apre yo fin simen kakawo

IX. Saklaj

Nan kòmansman pepinyè-yo, zèb yo ka pouse vit.Fè saklaj chak 8 jou. Rache zèb yo bonè ak men. (foto 23)

Kenbe bò pepinyè yo pwòp. Espas vid andedan pepinyè yo ak arebò pepinyè yo dwe rete pwòp tou pou evite pwoblèm ensèk ak maladi.

Foto 23. Semans ki pa jèmen ap simen kouche

X. Binaj

Tè nan sachè yo ka fè yon kwout anlè ki anpeche dlo ak lè rantre nan sachè yo. (foto 24) Nou dwe fè binaj pou kraze kwout sa yo (foto 25)

Foto 24.Ti plan ki pa twò devlope meta apa pou yo ka grandi

Foto25. Binaj ki fèt pou kraze kwout tè nan sachè

Demaryaj

Yo toujou di ti plant pa grandi anba gwo. Nou dwe separe ti plant ki manke grandi yo ak sa ki byen grandi. Sak manke grandi yo ap ranje apa pou yo pran swen.

XI. Kontwòl lonbraj

Twòp solèy ka fennen fèy ti plantil yo, li ka menm boule yo. Men twòp lonbray ap anpeche plantil yo grandi, kenbe imidite kap ankouraje maladi devlope. Se pou sa, nou dwe toujou kontwole kantite solèy ak kantite lonbray.

Toujou obsève pepinyè a pou nou wè kote ki gen twòp lonb. Gade jan plantil yo ap grandi nan tout pepinyè a. sa ap ede nou fè koreksyon. Diminye nan lonb ki twòp oswa nan solèy ki twò frape.

Kèk fwa li konn nesesè pou dekouvri pepinyè prèske nèt pou lite kont imidite ak maladi.

Foto 26. Plantè kap kwontwole lonbray nan pepinyè

XII. Lit kont maladi

Kòm pwovèb la di <Evite miyò pase mande padon>, pepinyè yo dwe sitou byen jere pou prevni maladi.

1. **Prevansyon maladi**

Pou anpeche maladi antre ak fè gwo dega nan pepinyè yo, nou dwe;

- Fè drenaj pou dlo pa chita nan pepinyè a;
- Kontwole awozaj pou dlo pa rete dòmi lontan nan sachè yo apre awozaj;
- Byen kontwole lonbraj nan pepinyè a. Evite twòp lonbraj;
- Ranpli sachè yo ak bon melanj ki pap kenbe twòp dlo men tou kap byen nouri ti plant yo;
- Kenbe pepinyè a pwòp;
- Wouze sitou nan maten

2. **Tretman maladi**

Trètman maladi konn mande pou fè plizyè nan bagay sa yo ansanm:

- Fè plis solèy rantre nan pepinyè a;
- Retire plant malad yo ak sa ki parèt fèb yo;
- Pa wouze anpil. Jis yon ti awozaj nan maten pou plan yo pa fennen;
- Mete sann oubyen poud chabón;
- Fè trètman ak pwodwi chimik.

Avan nou itilize pwodwi chimik yo, nou dwe wè yon teknisyen ki pou konseye nou sou pwodwi yo ak jan pou nou itilize yo.

3. Maladi yo plis jwenn nan pepinyè ak mwayen pou konbat yo.

Maladi	Teknik pou konbat maladi-a
Ti plant kap pouri	•Pa ranpli sachè yo ak tè ki twò lou •Pa kite dlo rete chita nan pepinyè-a •Fè drenaj pou dlo pa rete dòmi • Retire nan pepinyè yo tout plant ki malad •Pèmèt plis lè solèy rantre nan pepinyè yo •Wè yon teknisyen pou kon ki pèstisid ak kijan pou nou itilize yo si dega yo anpil
Jèn plantil ki pouri	•Kontwòl lonbray ak imidite • Pran prekosyon nan wouze pou tè pa vole sou fèy yo •Wè yon teknisyen pou kon ki pèstisid ak kijan pou nou itilize yo si dega yo anpil

Lit kont ensèk yo

Gen plizyè kalite ensèk. Yo fè diferan kalite dega.(foto 27,28) Gen sa ki souse plant yo. Gen lòt ki manje fèy yo. Genyen ki koupe ti plant yo. Gen sa ki pote maladi bay plant yo pandan yap fè dega nou pale yo.

Foto 27. maladi

Foto 28. Dega kèk ensèk nan pepeinyè

Men fason pou nou konbat ensèk yo:

- Detwi ensèk nou ka wè yo ak men lè yo pa anpil ;
- Toujou kenbe arebò pepinyè a pwòp;
- Mete pyèj pou ensèk yo (ensèk tankou krikèt yo) ;
- Flite plantil yo ak yon ensèktisid ki rekòmande lè ensèk yo anpil e yo fè anpil dega (foto 29)

Foto 29. Pepinyè kap flite ak bon pwodwi pou Konbat maladi ak vèmin

XIII. Sevraj

Se pou nou kòmanse abitye ti plant yo ak kondisyon lavi yo para'l jwenn nan jaden yo lè yo plante. (foto 30) Kòmanse sevraj la depi yon (1) mwa avan yo plante:

- Redwi sou awozaj la;
- Redwi sou kantite lonbraj la pou kantite lonbraj la fin sanble ak sa ti plant yo pra'l jwenn nan jaden yo.

Foto 30. Plantil ki bon pou plante kap sevre. Tonèl la pa gen anpil pay.

XIV. Chwazi bon plan pou plante (foto 31)

Kalite plantil nap chwazi nan pepinyè pou plante:

-Plantil ki sanble youn ak lòt. Plantil yo dwe menm gwosè;

-Plantil ki byen devlope;

-Plantil ki pa malad;

-Plantil ensèk pa atake;

-Plantil ki pa gen rasin oubyen kò ki tòde

Foto 31: plantil kakawo ki bon pou plante

USAID | AYITI
ÈD PÈP AMERIKEN

AVANSE
APPUI À LA VALORISATION DU POTENTIEL AGRICOLE NORD
POUR LA SÉCURITÉ ECONOMIQUE ET ENVIRONNEMENTALE

AVANSE se yon pwojè ke USAID finanse.
Opinyon otè yo eksprime nan piblikasyon sa a pa nesesèman reflete opinyon
Ajans Etazini pou Devlopman Entènasyonal (USAID) oswa Gounènman Etazini an.